THE PRESENT PERFECT TENSE

ТУГАЛЛАНГАН ҲОЗИРГИ ЗАМОН (PRESENT PERFECT TENSE) ТО HAVE BA HAS КЎМАКЧИ ФЕЪЛИНИНГ ҲОЗИРГИ ЗАМОН ШАКЛИ BA ЕТАКЧИ ФЕЪЛНИНГ УЧИНЧИ АСОСИЙ (PARTICIPLE II) ШАКЛИДАН ТУЗИЛАДИ

ДАРАК ГАП: ЭГА + HAVE, HAS + PARTICIPLE II I HAVE WORKED. HE (SHE) HAS WORKED. WE (YOU, THEY) HAVE WORKED.

ИНКОР ГАП: ЭГА + HAVE, HAS + NOT + PARTICIPLE II I HAVE NOT WORKED. HE (SHE) HAS NOT WORKED. WE (YOU, THEY) HAVE NOT WORKED.

СЎРОҚ ГАП: HAVE, HAS + ЭГА + PARTICIPLE II HAVE I WORKED? HAS HE (SHE) WORKED? HAVE WE (YOU, THEY) WORKED? THE PRESENT PERFECT TENSE HYTK СЎЗЛАНИБ ТУРГАН ВАҚТДАН ОЛДИН ТУГАГАН ИШ -ХАРАКАТНИ ИФОДАЛАЙДИ. THE PRESENT PERFECT TENSE ДА АСОСИЙ ДИҚҚАТ ИШ -ХАРАКАТ ЁКИ ХОЛАТНИНГ БЎЛИБ ЎТГАН ВАҚТИГА ЭМАС, БАЛКИ УНИНГ ХОЗИРДАГИ ХОЛАТИГА ҚАРАТИЛГАН БЎЛАДИ:

I HAVE OPENED THE WINDOW.

MEH ДЕРАЗАНИ ОЧДИМ.

SHE HAS SEEN THIS FILM.

У БУ ФИЛЬМНИ КЎРГАН.

I HAVE BROKEN MY PENCIL.

ҚАЛАМИМНИ СИНДИРИБ ҚЎЙДИМ.

HAS THE SECRETARY COME?

КОТИБА КЕЛДИМИ?

ОДАТДА THE PRESENT PERFECT TENSE ЎЗБЕК ТИЛИГА ЎТГАН ЗАМОН ФЕЪЛИ ЁРДАМИДА ТАРЖИМА ҚИЛИНАДИ. БУНДАН ТАШҚАРИ THE PRESENT PERFECT TENSE ИШ -ХАРАКАТНИНГ ОЛДИН БОШЛАНГАНИНИ ВА ХОЗИРГИ ВАҚТДА ДАВОМ ЭТАЁТГАНИНИ ИФОДАЛАШ УЧУН ХАМ ҚЎЛЛАНАДИ. БУНДАЙ ХОЛДА иш - ҳаракатнинг БАЖАРИЛИШ ВАҚТИ **FOR** (ДАВОМИДА) ВА **SINCE** (-ДАН БЕРИ, БИРОР ВАҚТДАН ХОЗИРГАЧА) ПРЕДЛОГЛАРИ ЁРДАМИДА КЎРСАТИЛАДИ:

ТАРКИБИДА БЎЛГАН ГАПЛАРДА ЎТГАН ВАҚТНИ ИФОДАЛОВЧИ АНИҚ ПАЙТ РАВИШЛАРИ ВА РАВИШЛИ ИБОРАЛАР ИШЛАТИЛМАЙДИ. ТУГАЛЛАНГАН ҲОЗИРГИ ЗАМОН ҚУЙИДАГИ РАВИШЛАР БИЛАН:

- ✓ НОАНИҚ ПАЙТНИ ИФОДАЛОВЧИ РАВИШЛАР:
- ✓ ИШ ҲАРАКАТНИНГ БАЖАРИЛГАН ВАҚТИ ХАЛИ ТУГАМАГАНЛИГИНИ КЎРСАТУВЧИ ПАЙТ РАВИШЛАРИ:

НОАНИҚ ПАЙТНИ ИФОДАЛОВЧИ РАВИШЛАР:

- ever бирор марта, қачондир (have/has + ever сўроқ гапда, гапнинг ўртасида қўлланади)
- never ҳеч қачон (have/has + never бўлишсиз гапда гапнинг ўртасида қўлланади).
- o whenever -қачон бўлмасин
- 🂿 often- доимо, кўпинча
- 🂿 always ҳамиша, ҳар доим
- already аллақачон
- just -хозиргина
- lately кеч (унчалик узоқ ўтган кунларда, ҳафтада)
- recently яқинда (ўтган ой, йилларда) {гапнинг охирида қўлланади.
- many times- кўп вақтда
- up to now ҳозиргина
- not yet хали ... (йўқ)
- yet аллақачон. Гапда пайт равиши вазифасини бажаради ва у сўроқ гапда қўлланиб гап охирида келади.

ИШ - ҲАРАКАТНИНГ БАЖАРИЛГАН ВАҚТИ ХАЛИ ТУГАМАГАНЛИГИНИ КЎРСАТУВЧИ ПАЙТ РАВИШЛАРИ:

- ТОДАҮ -БУГУН
- THIS WEEK -ШУ ХАФТА
- THIS MONTH ШУ ОЙ
- THIS YEAR -ШУЙИЛ КАБИЛАР ИШЛАТИЛИШИ МУМКИН.

YOU ARE WRITING A LETTER TO A FRIEND AND GIVING NEWS ABOUT PEOPLE YOU BOTH KNOW. USE THE WORDS GIVEN TO MAKE SENTENCES AND PUT THE VERB INTO THE CORRECT FORM. DEAR CHRIS, LOTS OF THINGS HAVE HAPPENED SINCE I LAST WROTE YOU.

- 1 PHIL / FIND A NEW JOB. PHIL HAS FOUND A NEW JOB.
- 2 CHARLES / GO / BRAZIL.
- 3 JACK AND JILL / DECIDE / TO GET MARRIED.
- 4 SUZANNE / HAVE / A BABY.
- 5 MONICA / GIVE UP / SMOKING.
- 6 GEORGE / PASS / HIS DRIVING-TEST.

Answer the questions using the words in brackets.

1 WHEN DID YOU LAST SMOKE? (FOR TWO YEARS) <u>I HAVEN'T SMOKED</u> <u>FOR TWO YEARS.</u>

2	WHEN D	ID I	TT LAST RAIN? (FOR AGES) IT	
3	WHEN D	ID 7	THEY LAST VISIT YOU? (SINCE JUNE) THEY	
4	WHEN D		YOU LAST PLAY TENNIS? (FOR A LONG TIME)	•
5	WHEN D		YOU LAST EAT CAVIAR? (NEVER)	_•
6	WHEN D		YOU LAST DRIVE? (FOR SIX MONTHS)	•
7	WHEN D		YOU LAST GO THE SPAIN? (NEVER)	

READ THE SITUATIONS AND WRITE SENTENCES. USE THE WORDS FROM THE BOX.

ARRIVE BREAK GO UP IMPROVE LOSE GROW

1 Mike is looking for his key. He can't find it. He 2 Margaret can't walk and her leg is in plaster. She _____. 3 Maria's English wasn't very good. Now it is better. She _____. 4 Tim didn't have a beard last month. Now he has it. He _____. 5 This morning I was expecting a letter. Now I have it. It _____ 6 Last week the bus fare was 80 pence. Now it is 90. It_